

10. Klasse

Af Bo Palle Jensen.

Der kan vel sagtens i visse optikker eksistere tungtvejende argumenter for at sammensætte Globaliseringsrådet uden medlemmer fra folkeskoleverdenen. Men der kan vel næppe i demokratiets navn være belæg for ikke at ville i konstruktiv dialog med de folk, der til dagligt høster værdifulde erfaringer med den folkeskole, vi kender i dag.

Som skoleleder på 10. Klasse-centret i Gladsaxe Kommune og som tidligere landsformand og nuværende formand for aktivitetsudvalget i Landsforeningen af 10. Klasseskoler har jeg, siden regeringsgrundlaget blev kendt i februar 2005, meget aktivt forsøgt at få undervisningsminister Bertel Haarder i tale. Landsforeningen af 10. Klasseskoler har tilbudt undervisningsministeren sin arbejdskraft og viden i hans arbejde frem mod eventuelle nye politiske tiltag. Vi har naturligvis gjort dette i et tilsyneladende forgæves forsøg på at synliggøre de klare succesfulde resultater, 10. klasseskolerne har opnået siden den seneste ændring af folkeskoleloven i 2000.

Nu foreligger så de færdige tegninger til regeringens lovforslag som ventes fremsat i januar 2006. I dette forslag jævnes 10. klasse så at sige med jorden. Det store arbejde, der mange steder i landet er gjort for at sikre de unges afklaring af ungdomsuddannelse bliver dermed kastet ud med badevandet.

Det er i denne sammenhæng vigtigt at pointere, at Landsforeningen af 10. klasseskoler ikke har været afvisende overfor ændringer af den nuværende lov om 10. klasse. Tværtimod har vi alene haft et ønske om at videregive de erfaringer, vi har høstet og på den baggrund blive en naturlig objektiv medspiller i det fælles fremtidige ønske om at forbedre det eksisterende. Nedenstående er derfor endnu et forsøg på at sikre, at Globaliseringsrådets medlemmer får en indsigt i de pointer vi har sendt til undervisningsministeren.

10. klasse-centrene sikrer, at de unge påbegynder en ungdomsuddannelse I langt de fleste kommuner har visionære lokalpolitikere og dybt engagerede skolefolk de sidste 5 til 8 år etableret 10. klassecentre, som har formået at skabe et attraktivt tilbud til denne forholdsvis store gruppe af unge. Et tilbud der samlet set og i betydeligt omfang har medført, at langt flere unge end tidligere påbegynder en ungdomsuddannelse efter det 10. skoleår. Den politiske dagsorden, som tidligere undervisningsminister Ole Vig Jensen i 1993 fremsatte på dette område, er altså opfyldt.

Mange steder er undervisningen på disse centre struktureret med baggrund i de unges interesser og med det formål at øge de unges selvværd via personlige succesoplevelser. Denne tilgang til de unge koblet med en tæt og personlig vejledning har haft en ekstrem positiv virkning, som politikerne på Christiansborg burde tage ved lære af. Desværre er den tætte og personlige vejledning - med vejledningsreformen og oprettelsen af Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU-centrene) - nu afløst af en langt mere sporadisk, uflexibel og fremmedgjort vejledning i forhold til den enkelte unge. UU-centrene er fysisk placeret væk derfra, hvor de unge opholder sig og netop dette faktum er en indlysende klar forringelse, ironisk nok især i forhold til de svageste unge.

Når frafaldet fra ungdomsuddannelserne er så voldsomt, som det statistisk set er, var det måske en god ide i et kommende reformarbejde, at medtænke de gode erfaringer der er høstet på disse 10. klassecentre. Mindst 95 procent af de unge, der har afsluttet 10. klasse, påbegynder en ungdomsuddannelse. Til gengæld er det (ifølge regeringens egne tal) kun 78

procent af en årgang, der gennemfører en ungdomsuddannelse. Hvor mange af de sidste 22 procent af en årgang der ikke gennemfører en ungdomsuddannelse og som har taget 10. klasse vides ikke. Men det er en kendsgerning, at 10. klasserne landet over hvert år modtager mange unge fra især det almene gymnasium, der er faldet fra bare indenfor det første år. Mange unge får simpelthen et decideret kulturshock, når de starter på en erhvervsuddannelse eller i gymnasiet. Overgangen fra en kultur, der holder den unge lidt i hånden og altså bygger på faglige og pædagogiske grundprincipper til en kultur, der i den unges øjne handler om 100 procent ansvar for egen læring og personlig overlevelse, er simpelthen for stor en mundfuld for rigtig mange.

På mange 10. klassecentre er undervisningen som tidligere nævnt struktureret med baggrund i de unges interesser og med det formål at øge de unges selvværd via personlige succesoplevelser. Muligheden for fordybelse netop indenfor den enkeltes interessefelt sikres via oprettelsen af temalinier, der samtidig tager højde for den enkelte unges forskellige styrkesider og måder at tilegne sig ny viden på (de mange intelligenser). Fleksibiliteten i oprettelsen af temalinier sikrer i øvrigt et rimeligt opdateret og målrettet tilbud, der matcher de unges og dermed også samfundets ønsker og behov. Der er således tale om både praktisk musiske og fagligt boglige indhold på temalinierne og effekten heraf har generelt en umiddelbar positiv virkning i forhold til opøvelsen af de basale færdigheder indenfor de obligatoriske fag dansk, matematik og engelsk. Nogle af temalinierne er samtidig integrerede brobygningsforløb til ungdomsuddannelserne på tekniske skoler og de gymnasiale uddannelser og nogle er ikke. I forhold til de integrerede brobygningsforløb betyder det, at de unge to gange om ugen undervises af faglærere fra disse uddannelsesinstitutioner. Begge temaliniemuligheder er nødvendige for det samlede udbud og begge muligheder giver samme gode resultat i forhold til de unge, nemlig at den enkelte bliver afklaret i forhold til eget uddannelsesvalg. Sammenligner man de unges valg efter 9. klasse med de unges valg efter 10. klasse er det da også påfaldende tydeligt, at spredningen i de unges valg af ungdomsuddannelse er betydeligt større efter 10. klasse. Erhvervsgymnasierne, HHX og HTX søges kun af 7 procent af de unge med 9. klasse mens hele 19 procent af de unge med 10. klasse søger disse. Tilsvarende er søgningen til erhvervsuddannelserne efter 9. klasse (11 procent) betydeligt lavere end efter 10. klasse (31 procent). Alt i alt tegner det et billede af et langt mere reelt, målrettet og afklaret valg hos de unge efter 10. klasse.

Regeringsgrundlaget er blottet for visioner

Regeringsgrundlaget er fyldt med mål for fremtiden, men er til gengæld blottet for visioner.

Indførelsen af obligatoriske nationale test koblet med indførelsen af en obligatorisk afgangsprøve i fagene dansk, matematik, engelsk, fysik/kemi, biologi og geografi i folkeskolen fremstår i regeringsgrundlaget som helbredende vidundermidler, der i sig selv vil kunne højne det faglige niveau. Men det interessante kan ikke være test i sig selv. Test gennemføres jo allerede i et utal af forskellige og fornuftige former i den folkeskole, vi kender i dag. Det væsentlige må da nødvendigvis være, hvilke tiltag testresultatet giver anledning til i forhold til den enkelte elev. Effekten af indførelsen af en obligatorisk afgangsprøve er vel også til at overse. Langt de fleste af skolens elever og deres forældre, er i forvejen af den opfattelse at prøverne er obligatoriske. Ja mange forældre og skolefolk omtaler stadig prøverne som eksamen. Men igen er sådan en test eller prøve jo uinteressant i sig selv. Hvad er formålet og hvad skal der eksempelvis ske med de unge, der ikke klarer prøverne?

Regeringens specifikke mål på ungdomsuddannelsesområdet er, at mindst 95 procent af en ungdomsårgang i 2015 gennemfører en ungdomsuddannelse. På dette område er regeringen langt mere tydelig og konsekvens i sine udmeldinger.

Midlet er tvang efter stokkemethoden. De unge, der ikke klarer den eller ikke ved hvad de vil med deres fremtidige arbejdsliv, skal tvinges i gang og skal "i solidaritet" med deres forældre straffes på pengepungen. Mange voksne – heriblandt folketingsmedlemmer og medlemmer af regeringen – må prise sig lykkeligt for, at samfundet var mere humant funderet i deres ungdom. Men med al respekt for regeringens gode intentioner så er det en både naiv, håbløs og hjælpeløs plan. Resultatet bliver, at antallet af unge, med for ringe kvalifikationer til at klare sig på arbejdsmarkedet i et moderne videnssamfund, vil eksplodere og ulighederne i et stadig mere polariseret samfund vil vokse. Velfærdskommissionen, som regeringen selv har nedsat til at komme med kvalificerede bud på fremtidens Danmark, peger på nøjagtig det samme problem. Så spørgsmålet er, hvordan det harmonerer med regeringens ønske om at skabe verdens mest konkurrencedygtige samfund med uddannelser i verdensklasse?

Visionen må være at skabe en overgang fra skole til et for øvrigt ukendt fremtidigt arbejdsmarked, der kan fastholde det enkelte menneskes forståelse for eget værd og for fællesskabet (samfundet). Fremtidsdrømmene for den enkelte må ikke slukkes, men skal have lov at blomstre og den enkelte og alle andre skal respektere og forstå hinandens ligeværd og nødvendige indsats for helheden.

I virkelighedens verden er opgaven rimelig enkel at løse. De unges potentiale er stort og de formår (endda også uden formel oplæring) at tænke stort og innovativt. De er til gengæld knap så modtagelige for tvang og løftede pegefingre fra voksne, der i de unges øjne (og ofte i de voksnes egne øjne) ikke selv er et eftertragtelssværdigt forbillede.

En fleksibel og sammenhængende overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse

Regeringen peger som sagt ofte på, at den danske ungdom sammenlignet med unge fra andre lande er alt for længe om at færdiggøre en uddannelse. Løsningen er næppe at skære i de unges valgmuligheder, eksempelvis ved at gøre 10. klasse til en hjælpeklasse for de svageste og dermed stemple over halvdelen (55 procent) af hver ungdomsårgang, som samfundets svageste. Unge er som altid i historien identitetssøgende og vil gerne være sammen med andre unge. De trives og accepterer mangfoldighed og inspireres rent faktisk af hinandens forskelligheder. Det er uddannelsessystemet, som vi kender det i dag med dets inddelinger og rammesætninger, der er med til at skabe unødige kløfter de unge imellem. Samtidig er det stærkt begrænsende for etableringen af progressive praksisfællesskaber og innovative miljøer blandt de unge.

Lad os derfor nu gøre aktivt brug af den fornyelse og inspiration, der latent ligger som en kolossal resurse hos ungdommen og altid har været helt afgørende for samfundsudviklingen. Den danske ungdom blomstrer af selvsikkerhed og glæde (et af de få resultater fra alverdens mere eller mindre troværdige undersøgelser, der sandsynligvis står til troende) og dette faktum må da kunne bruges i udviklingen af et af verdens mest konkurrencedygtige samfund.

Fokus må derfor rettes mod en løsning der sikrer, at det store samfundsmæssige resursepild, der skabes på grund af frafaldet på ungdomsuddannelserne, ikke vokser men mindskes. Det kræver systemisk tænkning, at politikerne tænker i helheder og det forudsætter politisk mod og forandringsvilje. Målet må være at skabe en øget fleksibilitet i overgangen fra folkeskole til ungdomsuddannelserne, at skabe større

sammenhæng i uddannelsesbilledet og at sikre større adgang til meritoverførsel uddannelserne imellem.

Et muligt alternativ til det ungdomsuddannelsessystem vi kender i dag, kunne – sideløbende med de eksisterende ungdomsuddannelser - være etableringen af et nyt et til treårigt fleksibelt og dog sammenhængende uddannelsesstilbud.

Altså ikke et tilbud der samlet set udskyder afslutningen på de unges uddannelse, men et forløb, hvor den unge – afhængig af den enkeltes afklaring – kan koble sig på og af, uden at miste nævneværdig merit fra allerede gennemførte forløb.

En form for et dynamisk uddannelsescenter der kunne indeholde alt lige fra et tæt samspil med erhvervslivet, en målrettet brobygning til erhvervsuddannelserne, en målrettet brobygning til social- og sundhedsuddannelserne, en meritgivende kvalificering til de mellemlange videregående uddannelser samt en meritgivende kvalificering til nye statsanerkendte uddannelser indenfor eksempelvis iværksætter, kunst og kultur.

Et dynamisk miljø der ikke føder uligheder, men derimod rummer forskelligheder og faglige kompetencer både på elev men så sandelig også på lærerplan. Et uddannelsesmiljø der selvfølgelig også skal kunne huse den nødvendige ekspertise indenfor ungdomsvejledningen. Ideen med den nye vejledningsreform og etableringen af UU-centrene har godt nok til formål at højne kvaliteten hos den enkelte vejleder i dennes vejledning af de unge.

Men ideen om, at en vejleder uden "aktier" eller særinteresser i uddannelsessystemet skaber en etisk højere kvalitet i vejledningen af de unge, er skudt helt forbi. Kvalitet, ekspertise og ikke mindst kompetence hos den enkelte ungdomsvejleder vil aldrig kunne udvikles med baggrund i en fysisk distancering. Det personlige kendskab mellem vejleder og ung er helt afgørende for en tillidsfuld dialog og dermed et succesfuldt resultat.

Nu er UU-centrene imidlertid etableret og det kunne så ligge lige til højre benet at etablere disse uddannelsescentre i tilknytning til disse.

Det er indlysende klart, at dette forslag vil kræve omfattende og store forandringer. Det er også indlysende klart, at mange interessenter vil føle sig truet på deres eksistensgrundlag. Men det er - set med en overordnet optik - samtidigt indlysende klart, at den økonomiske udgift, som gennemførelsen af dette eller lignende forslag ville koste, ikke ekstraordinært skal findes. Stat (erhvervsuddannelserne), amter (HF) og kommuner (10. klasse) er i forvejen alle økonomiske bidragsydere til de unges uddannelser.

Så kære regering og politiske samarbejdspartnere. Sæt nogle forsøg i gang (i har institutionerne til det) og brug det veldokumenterede erfaringsgrundlag, der allerede blandt andet forefindes hos eksempelvis landets 10, klassecentre. Glem tvangs- og stokkemoderne. Som det er bevist, virker de alligevel ikke. Lyt til velfærdscommissionens råd og anvisninger og drop de tiltag, der helt åbenlyst fører til et todelt samfund. Det danske samfund har ikke brug for yderligere polarisering.

Med venlig hilsen
Bo Palle Jensen